

BEHOVSANALYS och PROJEKTFÖRSLAG

Etablering av ett Swedish Lapland Expert Centre for the Experience Industry i Piteå

Sammanställt av Hans Gelter 2009-12-14

Behovet

Det finns ett uttalat behov av innovativa initiativ för att utveckla tillväxtpotentialen inom de kreativa näringarna - på lokal, regional och nationell nivå. De kreativa näringarna betraktas ofta som den "nya ekonomin" som inte bara kompletterar utan även väntas till stor del ersätta traditionell råvaru- och tillverkningsindustri och kommer att vara en viktig faktor för sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Det finns därför ett stort behov för en samordnande organisation, där näringsliv, kultur, myndigheter och akademi kan samverka för att stimulera innovation och utveckling genom testverksamhet, utbildning, forskning och kunskapsutbyte. Det finns dessutom ett stort behov av stabilitet och kontinuitet av en sådan verksamhet som inte är beroende av tidsbegränsade projekt.

Syfte med detta förslag

Syftet med detta förslag är att ta fram ett underlag för att inrätta ett Expert Center för de kreativa näringarna och upplevelseindustrin i Norrland med bas vid de resurser som utvecklats kring Acusticum i Piteå.

Bakgrund

Att vi nu kommer in med en ansökan om att göra en förstudie beror på att "timingen" är helt rätt för att ta ett initiativ från Norrbottens sida för att utveckla de kreativa näringarna och upplevelseindustrin i Norrland. Och i Sverige.

Närings- och kulturdepartementen har i den gemensamma promemorian "Handlingsplan för kulturella och kreativa näringar" (2009-09-16) framhållit att det, i enlighet med KK-stiftelsens erfarenheter, saknas samlad kunskap om hur företagande och tillväxt ska stöttas och stimuleras inom upplevelseindustrin men också hos de aktörer som har att påverka förutsättningarna för tillväxt. Vidare påpekar man att det finns behov av aktörer som kan fungera som brobyggare och mellanhänder för att stimulera kreativa och innovativa processer i näringslivet såväl som att öka entreprenörskap, förnyelse och företagande inom sektorn.

När det särskilt gäller Norrbotten har myndighetsgruppen "Innovation och förnyelse" (Nutek, VINNOVA, Statens Kulturråd m fl) i sin slutrapport till regeringen (2009-04-15) konstaterat att det i Norrbotten finns en bred uppslutning på den regionala nivån inom området "kreativa näringar". I rapporten betonas det generella behovet av regionala mötesplatser för kreativa näringar. Ett sätt att komma vidare för att utveckla sådan är att samverka kring några konkreta projekt. Här väljer man i rapporten att lyfta fram tre projekt från den nationella arenan – varav två från Norrbotten – "Framsynsprojektet för ungdomar" och "Crossborders" - initiativ som med fördel kan utvecklas till metodutvecklingsprojekt för innovation och förnyelse som syftar till att etablera och utveckla värdeskapade mötesplatser – digitala och fysiska - med tydligt fokus på kopplingen mellan ungdomar och de kreativa näringarna .

Vår bedömning är att det finns ett utrymme för Norrbotten att verkligen ta ett initiativ för att utveckla ett integrerat tankesätt kring hållbar regional tillväxt med koppling till de kreativa näringarna med fokus på hur intressenter med olika utgångspunkter kan samverka med syftet tillväxt genom affärsutveckling, branschtillväxt och ökad omsättning. Genom att tillvarata de erfarenheter och kontaktnätverk som finns hos Mötessplats Upplevelseindustrin i Piteå, LTU's förarbeten för ett Centrum för Turism och Upplevelseproduktion samt satsningen på utvecklingsområdet Upplevelse, Turism och Fritid och tillsammans med andra samverkanspartners finns här en unik möjlighet att skapa en samordnande organisation i triple helix anda – ett nod där näringsliv, kultursektorn, myndigheter och akademi kan driva utveckling, testverksamhet, utbildning och forskning med regional, nationell internationell anknytning.

Mot denna bakgrund föreslår vi en förstudie för att ta fram ett underlag som syftar till att inrätta ett Expert Center och en centrumbildning för de kreativa näringarna och upplevelseindustrin i Norrland.

Inriktningen på en förstudie skall ligga i linje med det uppdrag som regeringen avser att ge till Tillväxtverket för att stödja och följa pilotprojekt som bygger på insatser som genomförs inom det regionala tillväxtarbetet:

- Fokus på tillväxtinriktade kreativa och innovativa verksamheter
- Utveckling av modeller för att sprida goda exempel på nätverkande och samverkan
- Koppling till små företag inom kulturella och kreativa näringar och potentiella kunder
- Verksamhet som karakteriseras av nytänkande och med strategiska mål vad gäller entreprenörskap, affärsutveckling och företagande
- Verksamhet som skapar modeller och erfarenheter som ska spridas.

Målet med förstudien

Målet med denna förstudie är att utifrån kontakter och erfarenheter från liknande expertcentra utomlands ta fram ett konkret underlag för ett Expertcenter enligt följande:

- Att definiera den affärs- och tillväxtnyttan lokalt, regionalt, nationellt och internationellt av ett Expert Center
- Att definiera en positionering och avgränsning för centrat
- Att utreda lämplig namn utifrån intressenters synpunkter och andra Expert Centras erfarenheter med tillhörande konsekvensanalys av olika namnförslag
- Att utreda lämplig organisation och styrform enligt erfarenheter från andra expert centra
- Att förslå en preliminär verksamhetsplan och lämpliga aktiviteter
- Att identifiera och kontakta lämpliga intressenter och aktörer lokalt, regionalt och nationellt
- Att föreslå lämplig bemanning och kompetensprofiler
- Att föreslå lämplig lokalisering av Expert Center
- Att föreslå finansiering, budget och tidsplan för inrättandet av ett Expert Center

Arbetsgrupp för förstudien

Styrgruppen för Mötesplats upplevelseindustrin i Piteå tillsammans med representant för Länsstyrelsen i Norrbotten har föreslagit att arbetsgruppen för denna förstudie består av:

Lars Wallrup, Attraktiv region Norr
Hans Gelter, Lektor, Luleå tekniska universitet
Till denna arbetsgrupp kopplas en projektassistent för dokumentation m.m.

Aktiviteter inom förstudien:

Under förstudien kontakter arbetsgruppen fem etablerade Expert Centra för Upplevelseindustrin för att få förebilder och erfarenheter samt direkt knyta kontakter och nätverk för samarbeten.

Vidare identifieras och kontaktas lokala, regionala och nationella intressenter för ett Expert Centra för diskussioner kring medverkan och former.

Arbetet avslutas med en rapport med förslag på etablering av ett Expert Centra som delges alla intressenter samt ett arbetsmöte där huvudaktörerna samlas för att initiera etableringen.

Expert Centra att besöka

1. European Centre for the Experience Economy, Bilthoven, Nederländerna (www.experience-economy.com)
2. LEO, Lapland Centre of Expertise for the Experience Industry, Rovaniemi, Finland (http://www.leofinland.fi/LEO/In_English.iw3)
3. Lillehammer Kunskapspark (söker att bli Expert Centra) (<http://www.lkp.no>)
4. Roskilde University Centre for Experience Research (http://www.ruc.dk/cbit_en/research/centres/cer/)
5. EIDI Institute for the Experience Industrie's Development (<http://www.ihh.hj.se/eidi/start/>)

Tidsplan:

Förstudien börjar december 2009 och avslutas mars 2009.

December: Kontakter och planering för besök av 5 andra Expert Centra.

Januari: Faktainsamling Expert Centra
Kontakter med lokala, regionala och nationella intressenter

Februari Besök Expert Centra
Kontakter med lokala, regionala och nationella Intressenter

Mars: Avslutande Kontakter med lokala, regionala och nationella Intressenter
Summering och rapportskrivning

Budget för förstudien:

Resor till Rovaniemi Finland, Lillehammer Norge, Roskilde Danmark, Haag Nederländerna, Jönköping, 2 personer		50 000:-
Arbetstimmar	100 tim	100 000:-
Assistent timmar	200 tim	100 000:-
Material och övriga omkostnader		20 000:-
Totalt sökta resurser		270 000:-

Bilagor:

Bilaga 1. Bakgrund Norrbotten

Svensk Upplevelseindustri definierades och formerades genom KK-stiftelsens satsningar 1999-2009. Bl.a. instiftades 8 Mötesplatser för Upplevelseindustrin som skulle fungera som katalysatorer för att definiera, utveckla och förstärka samverkan och företagande inom upplevelseindustrin. I hård konkurrens utsågs 2002 Mötesplats Upplevelseindustrin i Piteå som en nationell nod och mötesplats för turism, media och musik. Mötesplatsen har haft en omfattande verksamhet i att samla, samverka och utveckla främst lokal, och sedan 2008 också regionala aktörer och intressenter inom de kreativa näringarna och upplevelseindustrin. Uppdraget och resurserna från KK-stiftelsen upphör vid årsskiftet 2010.

Vid Luleå tekniska universitet påbörjades 2006 ett arbete för att bygga upp en forskningsprofil inom turism och upplevelseproduktion. Detta arbete syftade till att utmyнна i en centrubildning, *Centrum för turism och upplevelseproduktion, CTU*, vars verksamhet skulle fokusera på att utveckla turism och upplevelseproduktion i perifera regioner. Projektets syfte var att utveckla ett centrum med en unik profil inom turism och upplevelseproduktion vid Luleå tekniska universitet, som på sikt skulle bli nationellt och internationellt ledande inom forskning och undervisning kring turism och upplevelseproduktion samt utveckla kunskapsallianser mellan LTU och externa aktörer. Projektet genomfördes under 2006-2007 med ett antal strategiska satsningar och initierade samverkande forskningsprojekt, samt utvecklande av en handlingsplan och organisationsplan inom LTU för att inrätta en centrubildning, CTU. Inrättandet av CTU har ännu inte implementerats och passar därför väl ihop med utvecklandet att denna Expert Centra för Experience Industry..

Under 2006 beslutade LTU's styrelse att utse ett antal prioriterade forskningsområden samt sex utvecklingsområden som skulle bli viktiga för LTU's profil och verksamhet. Ett av dessa var området Upplevelse, Turism och Fritid, UTF. I november 2007 utsågs Hans Gelter som koordinator för området som sedan dess har haft uppdraget att initiera samverkan kring forskning och externfinansiering vid LTU inom området. Medel för detta avsattes 2007 och 2008 medan resurser för enbart koordinatorskapet avsattes för 2009. Ett flertal projekt initierades och ansökningar formulerades och ett nationellt och internationellt forskningsnätverk utvecklades. Fortsättningen efter 2009 av denna satsning vid LTU har ännu inte klargjorts.

Vid Inst. För Musik och Medier i Piteå har parallellt med ovanstående utvecklingen framskridit med byggandet av Acusticum som ett Science park för de kreativa näringarnas inom Musik och media, byggandet av Studio Acusticum som en arena för samverkan kring utbildning, forskning och testverksamhet inom scenkonst och under 2010 byggs en dansstudio. För att kunna vidareutveckla de "mjuka" sidorna av den Kreativa och upplevelsenäring som är under utveckling vid Institutionen och Acusticum krävs en samordnande organisation i trippel helix anda där näringsliv, kultursektorn, myndigheter och akademi kan driva utveckling, testverksamhet, utbildning och forskning med regional, nationell och internationell anknytning. Genom att tillvarata de erfarenheter och kontaktnätverk som Mötesplats Upplevelseindustrin i Piteå, CTU och utvecklingsområdet UTF och med utökade samverkanspartner finns här en unik möjlighet att skapa ett expertcentra och centrubildning för de kreativa näringarna.

Bilaga 2 Bakgrund - den nationella nivån

Regeringen gav i juni 2007 ett antal myndigheter i uppdrag att i tre tematiska myndighetsgrupperingar stärka det tvärsektoriella samarbetet för hållbar regional tillväxt. Uppdraget är kopplat till de prioriteringar som anges i "Nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007 – 2013". Inom prioriteringen "Innovation och förnyelse" ryms bl. a insatser för att bygga starka innovationsmiljöer i landets regioner genom ett utvecklat samspel mellan FoU, näringsliv och offentlig verksamhet samt att stimulera ett förbättrat klimat för entreprenörskap och företagande.

Myndighetsgruppen "Innovation och förnyelse" där Invest In Sweden (ISA), Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Statens Kulturråd, VINNOVA och Nutek ingår hade till uppgift att genomföra myndighetsgemensamma möten och regionala dialogmöten kring fem områden, däribland "Kreativa näringar".

I slutrapporten "Tematiskt myndighetsarbete – Innovation och förnyelse" 2009 – 04 - 13 konstaterade arbetsgruppen Kreativa näringar att uppslutningen från den regionala nivån hade varit bred framförallt i Norrbotten. Man konstaterade också att man i Norrbotten hade initierat projekt som syftar till att se hur ungdomar kan involveras och vara med och bidra till det regionala tillväxtarbetet. Samtidigt uppmärksammade man att det diskuterats en vidareutveckling av en redan inrättad regional mötesplats för film till att även omfatta andra verksamheter kopplat till de kreativa näringarna i regionen/länet. I rapporten framhålls just det generella behovet av regionala mötesplatser för kreativa näringar.

I rapporten (sid 115) pekas också på behovet av att utveckla ett mer integrerat tankesätt kring hållbar regional tillväxt med fokus på hur intressenter med olika utgångspunkter kan samverka. Man konstaterar att turismen har en betydelsefull roll i utvecklings – och tillväxksammanhang. Mot bakgrund av att inom turism- och upplevelsenäringen sker en utveckling mot en efterfrågan av "äventyr" och sammansatta upplevelser som är bredare än bara upplevelsen av bara natur- och kulturmiljön i sig – finns det nya möjligheter till samarbeten och därmed synergier mellan olika verksamheter med tydliga kopplingar till de s.k. kreativa näringarna.

Rapporten betonar särskilt det generella behovet av regionala mötesplatser för kreativa näringar. Ett sätt att komma vidare är att samverka kring några konkreta projekt. Arbetsgruppen och de samverkande regionerna/länen har här gemensamt valt att lyfta fram tre projekt för fortsatt samverkan. Två av dessa är från Norrbotten - "Framsynsprojektet för ungdomar" och "Cross Borders. Det tredje gäller utveckling av nätverkstöd och inkubatorsverksamhet med anknytning till KRUT-projektet i Östergötland.

Man konstaterar också att kreativa näringar är ett relativt nytt forskningsområde som behöver utvecklas. Samma sak gäller utvärderings- och mätmetoder för att bättre kunna följa och se effekter av alla de satsningar som sker inom området.

I "Handlingsplanen för kulturella och kreativa näringar" (Näringsdepartementet/Kulturdepartementet PM 2009-09-16) framhålls att de slutsatser KK-stiftelsen dragit från sin mångåriga satsning för att stärka tillväxten inom upplevelseindustrin är att det saknas samlad kunskap om hur företagande och tillväxt ska stöttas och stimuleras

både hos aktörer inom denna industri men också hos aktörer som kan påverka förutsättningarna för tillväxt.

Regeringen har aviserat att, som en fortsättning på den fördjupade samverkan mellan näringspolitiken, den regionala tillväxtpolitiken och kulturpolitiken insatser ska göras för att främja tillväxten i kulturella och kreativa näringar. ”Det finns behov av aktörer som kan fungera som brobyggare och mellanhänder för att stimulera kreativa och innovativa processer i näringslivet såväl som att öka entreprenörskap, förnyelse och företagande inom kultursektorn”.

I handlingsplanen konstateras att det finns ett grundläggande behov av information, rådgivning, nätverk och mötesplatser och att det för kulturella och kreativa näringar även behövs en ökad förståelse för hur samverkan och nätverkande sker inom och mellan näringar.

Regeringen avser att ge Tillväxtverket uppdrag att stödja, följa och analysera tillväxtinriktade kreativa och innovativa verksamheter i form av pilotprojekt på lokal, regional, nationell och internationell nivå som bygger på samverkan mellan kultur och näringslivs, exempelvis på insatser som genomförs inom det regionala tillväxtarbetet.

- Utifrån detta arbete bör modeller och metoder kunna utvecklas för och sprida goda exempel på nätverkande och samverkan.
- Mäklarfunktioner som kopplar samman små företag inom kulturella och kreativa näringar och potentiella kunder bör uppmärksammas i det här sammanhanget.
- Verksamheterna bör karakteriseras av en hög grad av nytänkande och med strategiska mål vad gäller entreprenörskap, affärsutveckling och företagande.
- Möjligheten till spridning av modeller och erfarenheter som skapas ska vara i fokus för insatserna.